

ційно-правових форм, обов'язковий аудит необхідний у випадках: кредитування; ліквідації; вирішення в судовому порядку спорів щодо відносин власності між співзасновниками (хоч для таких випадків передбачено проведення судово-бухгалтерської експертизи, що не завжди здійснюється на практиці).

Основні завдання внутрішньогосподарського контролю у сільськогосподарських виробничих кооперативах доцільно зводити до забезпечення: збереження майна та інших активів, а також прав власності на них; законності і економічної доцільності здійснення господарських операцій; достовірності фінансової звітності кооперативів; виконання планів і завдань, затверджених загальними зборами членів кооперативу; контролю дій посадових осіб; визначення ефективності діяльності підприємства.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Оптимізація процесу нарахування і виплати дивідендів у сільськогосподарських підприємствах України / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2010. – Випуск 5 (19). – С. 220-224.
2. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. – Т. 9. – С. 69-71.
3. Бруханський Р. Ф. Теоретичні аспекти формування дивідендної політики сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Вісник Житомирського інженерно-технологічного інституту. – Житомир: ЖІТІ, 2002. – № 21. – С. 43-50.
4. Бруханський Р. Ф. Організація обліку орендних відносин у сільському господарстві: теоретичний аспект / Р. Ф. Бруханський // Наукові записки. – Тернопіль : Економічна думка, 2002. – Вип. 11. – С. 153-155.

Л. Острівік

Тернопільський національний економічний університет

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ ПОСТАЧАННЯ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасний стан агропромислового виробництва в Україні стимулює увагу на мікроекономічному рівні до посилення оптимального споживання ресурсів. Вирішення цієї проблеми вимагає від системи управління нових підходів щодо організації внутрішніх потоків інформації про рух матеріальних ресурсів, які формуються функціями обліку та контролю для задоволення різноманітних потреб користувачів. За таких обставин, необхідна більш оперативна, гнучка, пристосована до ринкових умов, надійна обліково-контрольна система, яка б стала фундаментом оновленого менеджменту матеріальним забезпеченням. Від зазначеного залежатиме підвищення економічної ефективності аграрного виробництва і розвиток обліково-контрольної системи галузі в цілому.

Однак, ряд методологічно-організаційних аспектів обліку та контролю матеріальних ресурсів продовжують залишатися дискусійними й потребують подальшого дослідження. Зокрема, недостатньо з'ясованими є: змістовне наповнення визначень запасів, склад класифікаційних ознак, які є необхідними для поглиблення аналітичних можливостей обліку та посилення його контрольних функцій; невпорядкованість складу чинників та передумов, що впливають на систему обліку та контролю постачання матеріальних ресурсів та визначають шляхи її розвитку тощо.

Поряд з невирішеністю теоретичних питань звертають на себе увагу недоліки практики: недосконалість процесу обліку та контролю постачання матеріальних ресурсів; проблеми обґрунтування функцій обліку та контролю з позиції вирішення загальної мети системи управління; прогалини у виборі методики аналітичного обліку постачання запасів, узагальнення та розподілу транспортно-заготівельних витрат тощо.

Аналізуючи нормативну базу та різноманітні публікації в літературних джерелах, а також практичні дослідження щодо процесу постачання запасів в аграрних підприємствах можна зробити висновки, що в цій галузі відсутні чіткі галузеві рекомендації щодо застосування Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 „Запаси”, а це свідчить про відсутність відомчого управління і має негативний вплив на достовірність інформації про постачання запасів, на вирішення питань щодо обґрунтування окремих елементів облікової політики на конкретних підприємствах, на державну політику щодо регулювання цін агропромислового виробництва.

Найефективнішою формою постачання вважаємо централізовану доставку, яка дозволяє: 1) підвищити ступінь використання транспорту і складських площ; 2) оптимізувати товарні запаси, як у виробника, так і в споживача продукції; 3) підвищити якість і рівень матеріально-технічного забезпечення виробництва; 4) оптимізувати розміри партії постачань продукції.

Відповідно до пункту 9 П(С)БО 9 „Запаси” до складу витрат, пов’язаних із заготівлею запасів відносять: 1) суми, що сплачуються згідно з договором постачальникові, включаючи інформаційні, посередницькі, інші послуги, пов’язані з пошуком і придбанням сировини, та сум непрямих податків, що не відшкодовуються підприємству, але мають зв’язок із придбанням запасів; 2) затрати на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування запасів до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування та відсотки за комерційний кредит постачальників; 3) інші витрати, безпосередньо пов’язані з придбанням запасів та доведенням їх до стану, придатного для використання у запланованих цілях.

Аналіз облікової практики свідчить про неузгодженість П(С)БО з галузевими інструкціями та положеннями, які застаріли. Невідповідність між зазначеними нормативними документами спричиняє суттєві проблеми в обліковій практиці аграрних підприємств. Зокрема, до транспортно-заготівельних витрат не належать витрати на відрядження, пов’язані із погодженням технічних умов на постачання матеріалів та з оформленням договорів (ці витрати включаються до складу адміністративних витрат); витрати на протипожежну й сторожову охорону при транспортуванні матеріалів тощо. На перший погляд не має протизаконних дій, тому що це відповідає вимогам П(С)БО 16 „Витрати” (пункт 18), але згідно з П(С)БО 9 „Запаси” (пункт 9) до собівартості запасів включаються зазначені витрати, що суперечить базі розподілу транспортно-заготівельних витрат. Для аграрних підприємств дані витрати доцільно відносити на заготівельні, тому що вони пов’язані із заготівлею виробничих запасів і мають бути включені до складу їх собівартості.

Оскільки транспортно-заготівельні витрати включаються до собівартості придбаних запасів, їх доцільно накопичувати на окремому субрахунку, що значно спростить отримання у разі потреби відповідної інформації. Враховуючи особливості аграрних підприємств, доцільно транспортно-заготівельні витрати

розподіляти за видами витрат, а їх структуру визначати у відповідності до П(С)БО 9 „Запаси”.

Сучасна організація оперативного контролю постачання виробничих запасів потребує удосконалення. Заходи щодо внутрішньогосподарського контролю постачання і руху виробничих запасів на підприємствах здійснюються нерегулярно, необхідна інформація переважно готується наспіх, поточна діяльність підприємства аналізується поверхнево, а рішення приймаються не обґрунтовано. Заходи щодо усунення наявних недоліків потребують оперативності внутрішньогосподарського контролю. На досить низькому рівні є висвітлення організаційно-методичних питань контролю постачання і руху запасів у виробничому процесі. Нерозробленість належним чином методичних засад контролю ефективного постачання і руху виробничих запасів негативно впливає на процес господарювання підприємства. Тому, необхідним є: 1) удосконалення внутрішньогосподарського контролю постачання і руху запасів шляхом застосування методів економічного аналізу ефективного постачання і руху виробничих запасів; 2) розробка методичних та організаційних аспектів щодо їх здійснення.

Проведені нами дослідження дозволяють узагальнити практичні прийоми формування облікової інформації для контролю за достовірністю процесу постачання, спрямовані на підвищення ефективності виробництва: 1) визначати систему формування облікової інформації постачання і руху виробничих запасів відповідно до галузевих особливостей; 2) використати в обліку й контролі галузеве зіставлення групування показників постачання і використання запасів виробничими підрозділами; 3) удосконалити нормативну базу підприємства шляхом розробки обґрунтованих норм постачання запасів; 4) організувати облік чинних норм і нормативів, внести зміни до них із застосуванням автоматизованого розрахунку норм; 5) застосовувати у внутрішньогосподарському контролі облікову інформацію про взаємозв'язок з аналітичним обліком на складах та виробничими підрозділами шляхом удосконалення оперативно-бухгалтерського (сальдового) методу обліку виробничих запасів; 6) організувати контроль за достовірністю формування показників необхідного обсягу постачання запасів для виробництва продукції; 7) контролювати формування показників роботи функціональних служб та виробничих підрозділів підприємства; 8) використати показники інформаційних і контрольних процедур та їх джерела в управлінні для підвищення ефективності процесу постачання запасів. У цьому зв'язку здійснення оперативного контролю постачання запасів стає одним з найважливіших завдань системи управління. Тому, пропозиції до практичного застосування на підприємствах підходів щодо організації внутрішньогосподарського контролю створюють важливі передумови для підвищення ефективності управління запасами.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. – Т. 9. – С. 69-71.
2. Застосування кластерного підходу в адмініструванні податків : навч. посіб. / К. В. Зінкевич, Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ДПА в Тернопільській області, 2004. – 18 с.

3. Бруханський Р. Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Придніпровський науковий вісник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. – № 100 (167). – С. 55-59.
4. Рудницький В. С. Судово-бухгалтерська експертиза економічних правопорушень / В. С. Рудницький, Р. Ф. Бруханський, П. Я. Хомин. – Київ: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.

Л. Пожарська

Тернопільський національний економічний університет

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ТА РОЗПОДІЛУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

В сучасних умовах України пріоритетними завданнями економічного аналізу доцільно вважати: 1) оцінку обґрунтованості, напруженості та ступеня виконання планів, бізнес-планів; 2) забезпечення науково-економічної обґрунтованості, реальності й напруженості планів, норм, нормативів; 3) обґрунтування управлінських рішень; 4) виявлення і вимірювання резервів поліпшення економіки суб'єктів господарювання; 5) визначення шляхів мобілізації резервів; 6) розробку заходів, спрямованих на усунення виявлення недоліків; 7) визначення забезпеченості та економічної ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства; 8) забезпечення суб'єктів управління аналітичною інформацією для вибору оптимальних управлінських рішень. Однак, потреби господарської практики зумовлюють постійне розширення кола завдань економічного аналізу, їх кількісних та якісних складових, функціональних якостей.

Існування значної кількості видів економічного аналізу обумовлюють закони граничної корисності, попиту і пропозиції. Відповідно до запитів суб'єктів ринкових відносин теорія та практика формує відповідні пропозиції у вигляді появи нових та удосконалення існуючих видів та напрямків економічного аналізу. В залежності від економічних та часових можливостей і потреб суб'єкти господарювання виділяють основні, найбільш суттєві та привабливі за співвідношенням „вигоди – витрати” види економічного аналізу. Постійне збільшення кількості видів та напрямків економічного аналізу з урахуванням історії розвитку суспільно-економічних формацій та умов ринкових відносин є закономірним процесом. Згідно з ними слід очікувати подальшої диверсифікації теорії та практики економічного аналізу в частині видів та напрямків аналізу.

На фоні сучасного розширення завдань, об'єктів і показників аналізу, пов'язаного з необхідністю якнайповнішого розкриття інформації стосовно всіх сторін діяльності підприємства та його взаємозалежностей із зовнішнім середовищем, повинні застосовуватись більш тонкі та гнучкі методичні прийоми та види економічного аналізу, які, у підсумку, забезпечать реалізацію багатьох якісних характеристик корисності економічної інформації, у першу чергу – репрезентативності (повного розкриття).

Економічний аналіз виконує дуже важливі функції в системі управління виробництвом і має виключно важливе значення в процесі виявлення резервів збільшення виробництва продукції і зниження її собівартості. Пошук резервів її